

Панкова М.В.

аспірант кафедри економіки підприємства

Хобта В.М.

д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки підприємства

Донецький національний технічний університет

м. Покровськ, Україна

ВИДОВА КЛАСИФІКАЦІЯ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток світової економіки та постійне збільшення населення планети призводять до значного зростання обсягів виробництва товарів та послуг, в результаті чого збільшуються обсяги споживання ресурсів в підприємницькій діяльності. Враховуючи обмеженість більшості видів ресурсів особливої актуальності для суб'єктів господарювання набувають питання ефективного управління ними, що в сучасних умовах повинно стати основою розвитку підприємств та підвищення результативності їх функціонування.

Процеси організації забезпечення, технології використання окремих видів ресурсів суттєво відрізняються один від одного, що обумовлює особливості в підходах до управління різними видами ресурсів. Тому виникає необхідність чіткої всеохоплюючої класифікації ресурсів, яка дозволить розмежувати їх на окремі групи та, враховуючи характерні особливості кожного виду, здійснювати спрямований управлінський вплив.

Основи ресурсної теорії були закладені в роботах видатних представників економічної науки, таких як К. Маркс, Дж.С. Міль, Д. Рікардо, А. Сміт та ін. Актуальні аспекти використання ресурсів у підприємницькій діяльності сьогодення висвітлено у працях О.І. Амоші, Б.М. Андрушківа, І.П. Вовк, В.М. Гейця, О.С. Квілінського, В.М. Колосок, І.М. Сотник та ін. Багато уваги вітчизняних та закордонних економістів приділяється дослідженню економічної сутності категорії «ресурси», але внаслідок різнобічності та

складності зазначеної категорії на практиці при ідентифікації видів ресурсів виникають труднощі.

Метою роботи є систематизація видів ресурсів, що використовуються у діяльності суб'єктів господарювання, для забезпечення врахування особливостей окремих груп ресурсів в процесі управління.

Сучасними дослідниками [1; 2; 9] зазначається, що уявлення про сутність ресурсів, які у загальному вигляді характеризують як допоміжний засіб, запас, джерело будь-чого, змінюється з розвитком цивілізації. Так, наприклад, доіндустріальна епоха була пов'язана з сільським господарством, а тому основним ресурсом виступала земля. Для індустріального суспільства характерним є використання знарядь праці та техніки, до основних ресурсів у ці часи відносяться праця, земля та капітал. У сучасній постіндустріальній системі вагомими ресурсами стають знання та інформація. Отже, внаслідок еволюційних процесів виникають нові види ресурсів та відбуваються зміни у їх значущості для виробничого процесу, а тому управлінські дії мають зазнавати відповідних коригувань.

Для сучасної економічної літератури з питань управління ресурсами підприємства характерна наявність великої кількості класифікацій їх видів (табл.1).

Таблиця 1 – Аналіз видових класифікацій ресурсів підприємства

	Бессонова С., Козлова В. [3]	Аппанова Ю. [5]	Чепелева Н. [1]	Покропивний С. [7]	Верхоглядова Н., Письменна О. [4]	Феср О., Дрозд М. [8]	Вовк І. [6]
Виробничо-технічні		+					
Енергетичні							+
Інвестиційні	+					+	+
Інтелектуальні							
Інформаційні		+			+	+	+
Кадрові (трудові)	+	+	+	+	+	+	+
Капітал							+
Матеріальні	+	+	+	+	+	+	+
Нематеріальні	+	+	+			+	

Продовження табл. 1

Організаційно-управлінські		+					+
Правові						+	
Природні	+			+		+	
Просторові	+					+	
Структурно-організаційні	+						
Технічні	+				+		+
Технологічні	+					+	+
Фінансові	+	+		+	+	+	+
Часові	+					+	

Проведене дослідження існуючих видових класифікацій ресурсів, що використовуються у підприємницькій діяльності, засвідчило, що в деяких випадках класифікації даних не виконують свої функції розподілення досліджуваної сукупності на групи за спільною ознакою, оскільки при їх побудові не дотримуються певні вимоги, а саме:

1) охоплюваність всієї сукупності класифікаційною ознакою. Якщо ця вимога не виконується, то частина даних розподіляється на групи, а частина ні. Для усунення такої проблеми в переліку груп зазначається група «інші», куди відносять всі елементи, що не увійшли до будь-якої групи;

2) значення класифікаційної ознаки у кожній одиниці сукупності має бути єдиним і однозначним (інакше виникне ситуація, коли одна й та сама одиниця буде віднесена до різних груп);

3) будь-яка класифікація повинна мати логічний сенс [10].

Підсумовуючи вищезазначене, слід вказати, що майже всі автори, насамперед, виділяють три комплексні, принципово різні групи ресурсів (матеріальні, нематеріальні та трудові), виокремлення яких базується на розподілі ресурсів за фізичним змістом. В цьому випадку під матеріальними ресурсами розуміються всі наявні у підприємства оборотні та позаоборотні активи, які мають матеріальну основу та/або підтверджуються документально, в тому числі нематеріальні активи (патенти, ліценції). Під трудовими ресурсами розуміються властивості та характеристики персоналу всіх категорій, його стаж та кваліфікація. Нематеріальні ресурси в даній ситуації визначаються як знання, відносини, досвід, навички, здібності та вміння, здібність створювати, залучати

та використовувати інші види ресурсів. Слід відзначити, що нематеріальні ресурси виникають при взаємодії попередніх двох видів ресурсів та проявляються в більш високій порівняно з конкурентами ефективності виробництва, прибутку та інших результатів діяльності.

Безумовно кожна з визначених груп є комплексною, та містить у собі певні підвиди ресурсів, які також відрізняються один від одного, але на нижчому рівні. Урахування видових особливостей ресурсів в процесів управління дозволяє підвищити його ефективність та забезпечити своєчасну ідентифікацію можливих загроз.

Література:

1. Чепелева Н.Н. Ресурсная концепция предприятия// Омский научный вестник. – 2013. – № 4 (121) – С.71-74.
2. Гросул В.А. Ресурси підприємства: теоретичне осмислення сутності// Бізнесінформ. – 2013. – № 7. – С.236-242.
3. Бессонова С.И., Козлова В.Я. Исследование формирования производственных ресурсов предприятия и их классификация// Вісник Приазовського державного технічного університету. – 2009. – № 19. – С. 320-325.
4. Верхоглядова Н.І., Письменна О.Б. Класифікація ресурсів та її значення для управління ресурсозбереженням// Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 16. – С.27-31
5. Аппанова Ю.Э. Ресурсное обеспечение предприятий сферы услуг: экономическая сущность ресурсов и их классификация// Школа университетской науки. – 2010. – № 1-2. – С.361-364.
6. Вовк І. Класифікація ресурсів підприємства. Сучасні підходи [Електронний ресурс]// Соціально-економічні проблеми і держава. – 2011. – №. 1 (4). – Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11vippsp.pdf>.
7. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: [структурно-логічний навч.посіб.]/ За ред. д.е.н., проф. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2001 – 457 с.
8. Феср О.В., Дрозд М.В. Теоретичні основи ресурсного забезпечення діяльності підприємства//Вісник Мукачівського державного університету. – 2016. – № 6. – С.220-224.
9. Сотник І.М. Економічні основи ресурсозбереження: Навчальний посібник/ І.М. Сотник. – Суми: Університетська книга, 2013 – 230 с.
10. Филатова А.В. Взаимодействие информационно-знаниевых ресурсов предприятия и их классификация// Вестник СамГУ. – 2012. – № 7 (98). – С.105-111.
11. Pajak K., Kvilinskyi O., Fasiacka O. Regional energy security (based on polish experience)// Економічний вісник Донбасу. – 2016. – №4 (46). – с.47-55